

Гурочкіна В.В., к.е.н., доцент кафедри

економіки підприємства,

Університет державної фіскальної служби України;

Горзов І.В., магістрант 2-го року підготовки,

спеціальність «Економіка»,

Університет державної фіскальної служби України

КОНКУРЕНЦІЯ НА РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ І ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКУ

COMPETITION ON THE BANKING MARKET AND ASSESSMENT OF BANK COMPETITIVENESS

Анотація. У статті розглянуто фактори та особливості конкуренції на ринку банківських послуг. Проаналізовано рейтинг банків та виявлено їх переваги. Наведено економічні нормативи АТ КБ «Приватбанк» і порядок регулювання діяльності зі сторони Національного банку.

Ключові слова: банківська система, конкурентоспроможність, рейтинг банків, економічні нормативи, цінова конкуренція.

Abstract. The article deals with the factors and features of competition in the market of banking services. The rating of banks and their advantages are analyzed. The economic norms of AS CB «PrivatBank» and the procedure of regulation of activity from the side of the National Bank are presented.

Keywords: banking system, competitiveness, bank rating, economic standards, price competition.

Постановка проблеми. Сьогодні у банківському бізнесі України відбувається жорстка боротьба як за збереження наявних клієнтів і надання їм нових банківських послуг, так і за залучення нових. З цією метою слід підвищувати якість обслуговування та можливість надання доступних ресурсів забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням банківської конкуренції завжди приділяють значну увагу. Великий внесок у структурний аналіз проблеми розробки стратегії конкурентоспроможності банків зробили такі зарубіжні та вітчизняні вчені: М. Портер, А.М. Тавасієв, І. Ковзанадзе, Р.А. Фатхутдинов, Л. Бондаренко, Т. Гірченко, Ю. Заруба, Г. Карчева, О. Кіреєв, Ф. Шпиг, І. Фомін та інші.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є виявлення конкурентних переваг банківських послуг як чинника його конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Постійне суперництво банків за зміцнення свого ринкового становища – це банківська конкуренція. Суб'єктами банківської конкуренції є не тільки банки, а й інші фінансово-кредитні організації.

Банки можуть конкурувати не між собою, гострота конкурентної боротьби на ринку змушує їх об'єднувати свої сили, брати участь у спільних проектах. Тому конкуренцію можна розділити на індивідуальну та групову залежно від ступеня концентрації.

У практиці своєї діяльності комерційні банки можуть використовувати як цінові, так і нецінові форми конкурентної боротьби [2, с. 42].

Конкурентне середовище різноманітне, різнорідне і включає такі рівні як конкуренція банків з небанківськими кредитно-фінансовими інститутами, конкуренція між комерційними банками, конкуренція банків з нефінансовими організаціями.

Станом на 1 січня 2018 в Україні діє 82 банка, це установи які володіють банківською ліцензією НБУ, крім тих які визнані неплатоспроможними [1].

Кожен квартал Міністерство фінансів України формує рейтинг стійкості банків – це щоквартальна оцінка діяльності банків на підставі інформації з офіційних і відкритих джерел. У рейтингу використовувалися дані офіційної звітності банків за станом на перший день після звітного періоду.

Також будується рейтинг на підставі відгуків відвідувачів «Мінфіну» про якість обслуговування в банках, так званий народний рейтинг. На позицію банку впливають лише відгуки, перевірені модераторами «Мінфіну».

С кожним відгуком на «Мінфіні» відвідувач ставить банку оцінку від 1 до 5 балів. Ця оцінка впливає на місце банку в Народному рейтингу (табл. 1) [3].

Таблиця 1

Народний рейтинг банків станом на 18 листопада 2018 року [3]

№	Банк	Рейтинг	Середня оцінка	Вирішено проблем	Зараховано відгуків
1	 Монобанк	61.5	3.55	14 із 27	179
2	 Таскомбанк	25	2.16	2 із 5	113
3	 Кредит Дніпро Банк	21.2	3.27	4 із 7	184
4	 Кредобанк	19.8	2.04	5 із 12	137
5	 ВТБ Банк	19.6	2.91	0 із 1	169
6	 А-Банк	19.4	2.06	-	146
7	 Ощадбанк	18.8	1.87	49 із 102	1688
8	 Альфа-Банк	17.4	2.04	65 із 115	1325
9	 Промінвестбанк	17.1	2.84	-	104
10	 ПУМБ	16.3	2.22	12 із 24	744
11	 ПриватБанк	12.2	1.93	49 із 194	4267

За даними таблиці 1 видно, що АТ КБ «ПриватБанк» на даний час не входить до 10 найкращих банків України за оцінками клієнтів. В порівнянні з минулими роками рейтинг банку знизився, однією з причин є недовіра клієнтів, через значну недостатність фінансової ліквідності в результаті якої відбулась націоналізація банку. Держава підтримує банк, всі зобов'язання по фінансуванню установи держава взяла на себе, в цілому за минулих півроку банк докапіталізували на загальну суму вже біля 150 млрд грн. Навіть не дивлячись на те, що банк наразі є державним, і підтримується українці стали довіряти йому менше.

Підвищення ефективності управління банківською діяльністю українських банків є ринковою потребою економіки. Фінансовий стану банку відіграє важлива роль у реалізації цього завдання.

Ефективність діяльністю банку – це його здатність досягати поставлених цілей шляхом оптимального використання ресурсів, враховуючи при цьому не лише мікроекономічну, а й макроекономічну функції банків у ринковій економіці.

Розрахунок економічних нормативів і порядок регулювання діяльності Банку відбувається згідно з:

- інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженою постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 №368 (надалі Інструкція);
- методикою розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні, схваленою постановою Правління Національного банку України від 02.06.2009 №315.

Структурний підрозділ Національного банку здійснює контроль за дотриманням банками встановлених економічних нормативів.

Здійснення розрахунків економічних нормативів в розрізі балансових рахунків і аналітичних параметрів проводиться відповідно до Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні.

Розглянемо звіт про економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції АТ КБ «Приватбанку» за жовтень 2018 року (табл. 2).

Дана форма подається зовнішнім і внутрішнім користувачам на місячній основі. Одним з важливих факторів, який впливає на рівень конкуренції між банками є дотримання законодавства. Адже, банк має діяти відповідно норм, які встановлені в державі і вони є основою для діяльності банків.

З даної таблиці проаналізуємо показник Н1 – регулятивний капітал є одним з найважливіших показників діяльності банків, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе в процесі своєї діяльності, та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості й стабільної діяльності банків. Нормативні значення для банків: 200 млн. грн. – з 11.07.2017 р.; 300 млн. грн. – з 11.07.2018 р.; 400 млн. грн. – з 11.07.2019 р.; 450 млн. грн. – з 11.07.2020 р.; 500 млн. грн. – з 11.07.2024 р. Станом на 01.11.2018 року Н1 АТ КБ Приватбанку складає 20 605 462 000 грн., що більше нормативного значення.

Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції станом на
01 листопада 2018 року
(Відповідно до діючих вимог, звітна на підставі форми №1Д (щоденна) (файл #01),
Фінансові показники в формі 1Д надаються до проведення коригуючих проводок
за попередній місяць)

№	Найменування банку	Н1, тис. грн	Н2, не менше 10%	Н4, не менше 20%	Н5, не менше 40%	Н6, не менше 60%	Н7, не більше 25%	Н8, не більше 800%	Н9, не більше 25%	Н11, не більше 15%	Н12, не менше 60%	Л13-1 (не більше 5%)	Л13-2 (не більше 5%)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	АТ КБ «Приватбанк»	20605462	19,26	40,15	151,10	103,20	6,10	0,00	0,15	0,06	0,07	142,7913*	0,0009

* – Банком підписана угода НБУ №152 від 12.04.2018 про затвердження графіку приведення показників лімітів валютної позиції (Л13-1. Л13-2) до нормативних вимог, (станом на 01.11.2018 план-графік виконано) [4].

Аналіз стану банківського ринку показує, що основна конкурентна боротьба серед банків йде за дешеві ресурси. Вирішальне значення для банків набувають знання про способи отримання дешевих і найбільш довгострокових або постійно поновлюваних ресурсів.

Висновки. Отже, концентрація ринку банківських послуг впливає на стійкість банківської системи в цілому та функціонування банківських установ зокрема. В банківській системі України банківська конкуренція проявляється не тільки в конкуренції комерційних банків між собою, а й банків з іншими установами. Дотримання норм НБУ в діяльності банків є основою їхньої діяльності. Проаналізувавши ринок і дослідивши діяльність АТ КБ «Приватбанк» ми бачимо, що стабільність банку залежить і від економічної ситуації в країні. Фінансова нестабільність, що привела до націоналізації, має значний вплив, адже Приватбанк не увійшов до Топ-10 за оцінками клієнтів, хоча банк діє згідно чинного законодавства та показники відповідають нормативам НБУ. За інформацією клієнтів визначено, що українці віддають перевагу новим впровадженням в банківській сфері, а саме Монобанку, банку який працює без відділень. Даний факт дає нам змогу зробити висновок, що навіть в банківській сфері перевага віддається електронним системам. Тому, в конкурентній боротьбі банкам доцільно концентрувати увагу на інноваційному розвитку – діджиталізації та цифровізації бізнес-процесів.

Список використаних джерел

1. Банки України. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Корецька Н.І. Процес концентрації ринку банківських послуг України: оцінка та стратегії позиціонування. Луцьк, 2014. 144 с.
3. Народний рейтинг банків. Міністерство фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/ua/banks/top/>
4. Офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк». URL: <https://privatbank.ua/ru/>